

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BACH301-OBE-2024-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	09-05-2024 09:00 CEST
Sluttdato:	23-05-2024 14:00 CEST
Eksamensform:	Bacheloroppgave - Bergen
Termin:	2024 VÅR
Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Flowkode:	203 BACH301 1 OBE 2024 VÅR
Intern sensor:	(Anonymisert)

Deltaker

Kandidatnr.:	312
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	10872
----------------------	-------

Egenerklæring *:

Ja

Jeg bekrefter at jeg har registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Ja

Gruppe

Gruppenavn:	(Anonymisert)
Gruppenummer:	31
Andre medlemmer i gruppen:	201, 263

Jeg godkjenner avtalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

«For å bygge en bro trenger du mer enn bare ord»

«To build a bridge, you need more than just words»

Kandidatnummer: 201, 263 & 312

Bachelor i barnehagelærerutdanning

Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett

Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Veileder: Kjerstin Sjursen

Innleveringsdato: 21.05.24

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.

Forord

Når vi nå er ferdig med å skrive vår bacheloroppgave, ser vi tilbake på tre innholdsrike år med inspirerende faglærere og emner. Vi er stolte og føler oss klare til å gå videre inn i en fantastisk verden sammen med barna, og vi gleder oss til å ta i bruk all den kunnskapen, kompetansen og erfaringene vi har fått tilegnet oss på Høgskulen på Vestlandet.

Først og fremst vil vi starte med å takke vår veileder Kjerstin Sjursen som har vært en tilgjengelig og støttende veileder i bachelor prosessen. Vi vil takke for din kunnskap og gode råd.

Vi vil også takke fordypningslærerne våre i KIP301 og LEK301, som har fått oss til å bli inspirert til å velge dette som tema til vår bachelor.

Videre vil vi takke informantene som har stilt opp på intervju, og gitt oss gode og lærerike svar til vår bachelor. Vi vil og takke våre nærmeste som har støttet og gitt oss gode råd i prosessen.

Til slutt vil vi takke hverandre for et godt samarbeid og vennskap, gjennom hele prosessen både gjennom barnehagelærerstudiet og i bachelorarbeidet. Denne perioden har vært spennende og lærerik, men også tidkrevende. Vi står nå med en ferdig bacheloroppgave som vi alle er stolte over og vil ta med oss inn i arbeidslivet som kommende barnehagelærere og videre i vårt yrkesliv.

TUSEN TAKK!

Abstract

In this bachelor thesis we recognize the importance sign-to-speech has in the inclusion of multilingual children as a benefit of the social and educational environment of the kindergarten. What we seek to answer is this: Can sign-to-speech be a bridge builder for multilingual children? The Conventions on the Rights of the Child stipulates that children have a right to be heard and to be taken into account (Barnekonvensjonen, 1989, art 12). We will therefore highlight how important it is for children to be able to communicate with others.

The goal of this bachelor thesis is to gain an understanding of whether sign-to-speech can be a bridge builder for multilingual children. The title of our bachelor is «To build a bridge, you need more than just words».

This study will primarily use interviews as a qualitative research method. We have interviewed three pedagogical leaders from three kindergartens, and one special education teacher. We have gathered knowledge and insight into the thoughts and experiences of pedagogical leaders around this topic. We then analyzed and linked our findings to relevant theory and literature to conclude our thesis.

We will take the results of our bachelor's degree with us further into our professional lives, as well as inspire others who work in kindergartens. We also want to be able to help make a difference in education and change the framework plan by implementing this theme.

This bachelor's thesis was written by three kindergarten teacher students at the Western Norway University of Applied Science campus Kronstad.

«drømmen hadde vært om alle brukte
tegn til tale daglig for alle»

(Informant PL3, 2024)

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Abstract	3
1.0 Innledning	7
1.1 <i>Bakgrunn for valg av tema</i>	8
2.0 Teori	8
2.1 <i>Inkludering og flerspråklighet</i>	9
2.1.1 <i>Inkludering</i>	9
2.1.2 <i>Flerspråklighet</i>	9
2.2 <i>Tegn til tale</i>	10
2.2.1 <i>Tegn til tale: en felles inkluderende kommunikasjonsvariant</i>	12
2.3 <i>Brobygger</i>	12
2.3.1 <i>Personalet som kulturell brobygger</i>	13
2.4 <i>Personalets ansvar</i>	13
2.5 <i>Tverrfaglig samarbeid</i>	14
2.5.1 <i>Statped og PPT</i>	14
3.0 Metode	15
3.1 <i>Valg av metode</i>	15
3.1.1 <i>Valg av informanter</i>	15
3.1.2 <i>Intervju og intervjuguide</i>	16
3.2 <i>Etiske hensyn</i>	17
3.3 <i>Validitet og reliabilitet</i>	17
3.4 <i>Metodekritikk</i>	17
4.0 Presentasjon av funn	18
4.1 <i>Inkludering</i>	18
4.1.1 <i>Metoder/ressurser for å inkludere flerspråklige barn</i>	18
4.1.2 <i>Hva legger du i at alle har rett til å bli sett og hørt?</i>	19
4.2 <i>Brobygger</i>	20
4.2.1 <i>Begrepet brobygger</i>	20

4.2.2 Tegn til tale som en god brobygger.....	20
4.3 Tegn til tale.....	21
4.3.1 Bruken av tegn til tale i barnehagen	21
4.3.2 Fullverdig kommunikasjonsvariant/ språk?	22
4.3.3 Tegn til tale for flerspråklige barn.....	23
4.4 Kompetanse og holdninger.....	24
4.4.1 Kompetanse om flerspråklige barn.....	24
4.4.2 Holdninger og kunnskap til bruk av tegn til tale for flerspråklige barn	24
4.5 Avslutning av intervju.....	25
5.0 Drøfting	26
5.1 Inkludering	26
5.2 Brobygger.....	27
5.3 Tegn til tale.....	28
5.3.1 Bruken av tegn til tale i barnehagen	28
5.3.2 Fullverdig kommunikasjonsvariant/ språk	29
5.3.3 Negative/kritiske sider.....	30
5.4 Kompetanse og holdninger.....	30
5.4.1 Kompetanse og holdninger til flerspråklige barn, inkludering og brobygger	30
5.4.2 Kompetanse og holdninger til tegn til tale	31
6.0 Avslutning / konklusjon	33
7.0 Veien videre.....	33
8.0 Litteraturliste.....	35
9.0 Vedlegg:.....	38
Vedlegg 1: Respons fra informantene	38
Vedlegg 2: Informasjonsskriv.....	39
Vedlegg 3: Intervju guide 1- Pedagogisk ledere	42
Vedlegg 4: Intervjuguide 2- Spesialpedagog	44
Vedlegg 5: Tillatelse fra sikt	45
Vedlegg 6: Samtykkeskjema	46

1.0 Innledning

I en barnehage vil det være naturlig at det er barn med ulik sosial og kulturell bakgrunn, forutsetninger og behov. Uansett hvor barna kommer ifra eller hva de bærer med seg har alle barn rett til å bli hørt og bli tatt hensyn til. Dette er en rettighet som står i FNs barnekonvensjon (Barnekonvensjonen, 1989, art 12). Barnehagen er en viktig arena for å møte barn uavhengig av deres sosiale og kulturelle bakgrunn, forutsetninger og behov. I rammeplanen (2017) står det at «Barna skal møtes som individer, og barnehagen skal ha respekt for barnets opplevelsesverden» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8). Barnehagen skal være en arena for å skape et fellesskap gjennom kommunikasjon og sosialt samspill. Å kunne kommunisere på ett felles språk gir barna mulighet for samhandling med andre barn og voksne. Dette er sentralt i vår oppgave når det gjelder problemstillingen vår: *Kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn?*

I oppgaven setter vi lys på begrepet brobygger som en metafor til hvordan tegn til tale kan være en inkluderingsmetode, og hvordan personalet skal bygge denne broen for flerspråklige barn. Tegn til tale vil være en viktig metode for hvordan personalet kan bygge en bro over til en bedre språkutvikling, samspill og danning. Tittelen vår «*For å bygge en bro trenger du mer enn bare ord*» har vi valgt basert på dette. Med denne tittelen tenker vi det er flere elementer som må til for å bygge denne broen.

Når en stabil bro skal bygges trenger man samarbeid, styrke, tålmodighet, gode holdninger og kunnskap. En bro bygges av ulike redskaper og materiell, der alle delene er like viktige. Hvis det mangler en del på broen kan den enten ikke bygges, bli ustabil eller falle sammen. I vår sammenheng bygges en trygg bro ved hjelp av tegn til tale for flerspråklige barn. Barna kan falle utenfor et fellesskap og danningen om barnet mangler noe vesentlig som en felles kommunikasjon og forståelse. I oppgaven vår er dette noe vi ser på som viktig å arbeide mot, som problemstillingen vår sier: *Kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn?* Vi skal videre se på hvordan tegn til tale og personalet kan bygge denne broen for flerspråklige barn.

Når det gjelder foreldresamarbeid ser vi på det som veldig viktig og sentralt i arbeid med tegn til tale og flerspråklige barn. Vi har bevisst valgt å ikke utdype oss om foreldresamarbeidet i denne oppgaven. Dette handler om at vi må prioritere hva vi vil legge vekt på ut ifra vår problemstilling.

1.1 Bakgrunn for valg av tema

Barn forstår verden gjennom språket. Det å lære språket er noe av det viktigste som skjer i et barns liv, argumentet for å bruke tegn til tale er at barna skal få et godt samspill med andre (Braadland, 2023, s. 44; Høigård, 2019, s. 15). Det å kunne kommunisere er noe av det viktigste redskapet barn trenger for å kunne samhandle med andre barn og voksne. Barn har rett til å bli sett og hørt. Kommunikasjonen er en viktig del for at barn kan formidle det de har behov for. Tegn til tale gjør kommunikasjonen med omverden lettere for alle barn. Det er en av grunnene til at vi har valgt å skrive om temaet med problemstillingen: *Kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn?* Vi ser på det som helt essensielt for alle barn når det gjelder inkludering, kommunikasjon og danning.

I starten av prosjektet undersøkte vi litteratur, nettsider og ulike bacheloroppgaver som handler om temaet vi var interesserte i for å få inspirasjon og en oversikt. Vi fant ulike bacheloroppgaver der det var skrevet om bare flerspråklige barn eller bare tegn til tale, men ingen med de to temaene koblet sammen med brobyggerbegrepet. Med denne bacheloren vil vi belyse viktigheten ved at dette er to temaer som hører godt sammen.

Vi har tatt to forskjellige fordypningsemner, der to av oss har hatt fokus på interkulturell kompetanse og den andre har hatt fokus på lek og læring for alle, der inkludering og tegn til tale har vært en del av læringsutbytte. Vi ønsker å påvirke til en bedre hverdag for flerspråklige barn, slik at de føler seg sett og inkludert i barnehagehverdagen. Vi vil med dette prosjektet finne ut om tegn til tale kan være en brobygger for flerspråklige barn. Temaet er noe vi har en felles interesse for og vil fordype oss mer i. Gjennom praksis og studietur til USA har vi observert og møtt mange ulike kulturer. Videre har vi studenter forskjellig bakgrunn og erfaringer når det gjelder flerspråklige barn og tegn til tale. Vi har alltid hatt en interesse for inkludering av alle barn uavhengig av kulturell bakgrunn, forutsetninger og behov. Dette er noe vi vil lære mer om og fordype oss mer i vår bacheloroppgave.

2.0 Teori

I denne delen av oppgaven skal vi gå i dybden i begrepene og gjøre rede for teori med fokus på områder som beskriver og bygger opp temaet for vår bacheloroppgave. Dette vil bidra til å gi en større forståelse for tittelen vår «*For å bygge en bro trenger du mer enn bare ord*», og svare på vår problemstilling: *Kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn?* Vi har valgt å dele

opp teoridelen vår i underkapitler for å gjøre det oversiktlig og forståelig. Underkapitlene vi har valgt å presentere er inkludering og flerspråklighet, tegn til tale, brobygger, personalets ansvar og til slutt tverrfaglig samarbeid.

2.1 Inkludering og flerspråklighet

2.1.1 Inkludering

Befring (2012, 2020) definerer begrepet inkludering som bygger på indre betingelser, det handler om barnets enkeltes opplevelse av å være verdsatt i fellesskapet (Hvidsten, 2021, s. 23). Inkludering omhandler at barna skal få oppleve anerkjennelse og respekt, barnet skal bli sett, hørt og anerkjent som enkeltindivider. Videre er inkludering deltakelse i det sosiale fellesskapet der barna skal få mulighet til å leke, lære og utvikle seg (Larsen & Slåtten, 2019, s. 113). Det er personalets oppgave å sørge for at alle barn blir inkludert og får delta i samspill med andre. I rammeplanen (2017) står det at «Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 8). Når barnet får mulighet til å delta, bli akseptert og være en del av et fellesskap vil barnet oppleve glede og gode erfaringer med inkludering. Manglende inkludering i lek og samspill med andre begrenser barnets reelle frihet til å forme og ta vare på sin egen identitet (Larsen & Slåtten, 2019, s. 311-312). Ved å bruke en kommunikasjonsform som har blitt gjort tilgjengelig og forståelig for alle, kan barna som spesielt trenger dette lettere få inngang til lek og andre aktiviteter i fellesskap. På denne måten kan tegn til tale være en viktig metode for å inkludere (Stampeløkken, 2023, s. 105).

2.1.2 Flerspråklighet

Karlsen og Gjevikhaug (2020) definerer flerspråklighet om barn som forholder seg til, og bruker flere språk uavhengig av hvor godt de behersker de ulike språkene. Flerspråklige barn er en stor og sammensatt gruppe som både kan ha gode ferdigheter i et språk og lavere ferdigheter i et annet eller flere av språkene (Statped, 2019, i Karlsen & Gjevikhaug, 2020, s. 16).

Fra barnet blir født vil det bli møtt av kroppsspråk og talespråk rundt seg. Tidlig vil barna ta til seg hvordan omsorgspersonene rundt dem prater, og dette blir barnets morsmål. Morsmålet er en faktor som har betydning for barns identitetsutvikling. Identitet kan være den opplevelsen barnet har av hvem de er og hvor de hører til (Karlsen & Gjevikhaug, 2020, s.

17). Når barn vokser opp med flere språk fra fødselen begynner en naturlig flerspråklig utvikling svært tidlig. De samme områdene av språk og tanke-system utvikles ved læring av ett språkssystem (Svendsen, 2021, s. 78). Flere barn er vokst opp med ett språk hjemme, men når de begynner i barnehagen må de lære og forstå et språk de har lite erfaring med. Dette kan være en utfordring, og for disse barna er det viktig at personalet tilrettelegger og støtter. I rammeplanen (2017) står det at «Personalet skal synliggjøre språklig og kulturelt mangfold, støtte barnas ulike kulturelle uttrykk og identiteter og fremme mangfold i kommunikasjon, språk og andre uttrykksformer» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 48). I følge Gjervan et al. (2012) skal personalet også sørge for en positiv utvikling av læring, mestring og glede av kulturelle uttrykk (Gjervan et al., 2012, s. 9-10).

2.2 Tegn til tale

Retten til å kommunisere er en grunnleggende menneskerett. Alle mennesker kommuniserer med omverden. Kommunikasjon skjer med utveksling av verbale og nonverbale tegn og signaler (Eide & Eide, 2018, s. 17). Det er viktig å sørge for at alle har muligheten til å kommunisere, da er tegn til tale en fin metode. Kommunikasjon er selve grunnlaget for vår eksistens, som både enkeltindivider og som et samfunn. I rammeplanen (2017) står det at barnehagen skal fremme kommunikasjon og språk, å være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23). Språket er det verktøyet vi bruker for å uttrykke følelser, tanker og beskrivelser av verden rundt oss (Braadland, 1997, i Braadland, 2023, s. 126).

Tegn til tale forstås som det å snakke talespråk i rolig tempo, samtidig som man bruker håndtegn. Tegn til tale brukes for å fremme språk og kommunikasjon, og ikke minst for å skape inkludering og fellesskap (Vonen, 2023, s. 20). Tegn til tale har opprinnelse fra vårt naturlige kroppsspråk. Håndbevegelser, mimikk og annen kommunikasjon har alltid vært naturlig å bruke for å gjøre oss forstått. Naturlige tegn er blitt til ved at de har oppstått som en mimisk gest for å vise noe som er karakteristisk ved en gjenstand eller en ting. Tegnene kan både være illustrerende og påpekende, vise en funksjon, en handling og omriss av noe (Sandvik, 2023, s. 11-12).

Ordene er først og fremst de meningsbærende ordene. Noen kan bruke mange tegn og noen bruker få tegn, dette kan variere for den enkelte. Felles er at man bør snakke litt saktere, slik at språket blir tydeligere. Kroppsspråk og mimikk er viktig når vi snakker om tegn til tale.

Kroppen vår kommuniserer hele tiden. Ansiktet vårt er det viktigste når vi skal formidle det vi føler og tenker (Dragland, 2016, s. 15). Med mimikk viser vi følelsene som er knyttet til det tegnet vi viser. Denne mimikken kalles den nonverbale delen av kommunikasjonen (Sandvik, 2023, s. 41). I rammeplanen (2017) står det at personalet skal anerkjenne og verdsette barnas ulike kommunikasjonsuttrykk og språk (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 23). Tegn gir oss mulighet til å kunne se ord, det gir en stor fordel fordi barn er visuelle og oppfatter verden gjennom øynene. Det er naturlig for barn å oppfatte visuell kommunikasjon før talekommunikasjon (Sandvik, 2023, s. 23).

De fleste barn uttaler ikke sine første ord før i ettårsalderen, men de har allerede lenge kommunisert både med lyder og kroppen (Berg, 2022, s. 104). Tegn til tale burde brukes så tidlig som mulig. Du venter ikke med å snakke med barn, derfor venter du ikke med å bruke tegn heller. Tegn til tale kan på denne måten være en del av den tidlige innsatsen som gjøres i barnehagen (Sandvik, 2023, s. 47). Tegn til tale blir forebyggende ved å tilby hjelp tidlig i barnets liv, jo lettere kan det være å utvikle seg og løse de utfordringene barnet vil møte i fremtiden (Hausstätter, 2021, s. 49). Karlstad modellen (2023) er en av mange metoder man kan ta i bruk. Det er en helhetlig modell for språkstimulering og omfatter alle språkets modaliteter. Karlstad modellen (2023) handler ikke bare om barnas rett til et språk, men også plikten til dem som står rundt. Plikten til å sikre og tilrettelegge for gunstige muligheter til en god språkutvikling (Rognlid & Suhr, 2023, s. 64).

Det er flere gode grunner til hvorfor tegn støtter tale og hvorfor vi må ta i bruk tegn til tale i barnehagen. Tegn til tale gjør det lettere å forstå og å uttrykke seg selv, det bygger ordforrådet og utvikler språkkunnskapen. Det demper også lydnivået, hjelper med å kontrollere følelser, tegnene øker konsentrasjon og tegnene har man alltid med seg. Tegn gir barna bedre ordforråd ved at tegnene forsterker talerytmen og gir motorisk støtte i lydproduksjonen (Rognlid & Suhr, 2023, s. 58-59). Barna blir mer fokusert på øyekontakt når de bruker tegn til tale, de bruker færre ord og senker taletempoet. Dette fører til mindre støy og stress i barnehagen, og skaper et rolig miljø (Torbjørnsen, 2023, s. 86). Et miljø kan bestå av tre faktorer som er fysiske omgivelser, sosial organisering og menneskene. For språkmiljøet i barnehagen er den menneskelige faktoren helt avgjørende, der personalets kompetanse og holdninger er viktig. De to andre faktorene har fortsatt stor betydning for hvor godt språkmiljøet i barnehagen kan bli (Høigård, 2019, s. 173).

I artikkelen til Torbjørnsen (2020) på språkprat.no har hun undersøkt og funnet ut av at de fleste er positive til tegn til tale, men at det er noen få som er kritiske til dette. Torbjørnsens funn viser at noen mener tegnene konkurrerer om oppmerksomheten til talen. En annen innvending er at tegn ikke er bra for barna sin språkutvikling fordi pedagogene bruker for enkle tegn (Torbjørnsen, 2020, 14. februar).

2.2.1 Tegn til tale: en felles inkluderende kommunikasjonsvariant

Tegn til tale er en inkluderende kommunikasjonsform. Det handler om inkludering, likeverd, likestilling, respekt for andre og hverandre. Når alle i barnehagen kan og forstår ulike tegn virker det inkluderende også i lek fordi det blir en felles kommunikasjonsvariant for alle (Sandvik, 2023, s. 61-63). Lek er noe av det viktigste barn gjør i barnehagen, og for å være sammen i lek trenger barna et felles språk. Barn som for eksempel har et annet morsmål enn norsk vil ha nytte av tegn til tale når de skal lære seg det norske talespråket og kommunisere med de andre barna.

Tanken med tegn til tale som en metode er at den fungerer som en bro, der tegn til tale forsterker og tydeliggjør det verbale språket som bidrar til inkludering i barnehagehverdagen. En prosess i språklæringen for de fleste flerspråklige barn er at de har en nonverbal periode der de velger å kun lytte til det nye språket. På denne måten blir abstrakt språk via tegn til tale synliggjort via kroppsspråk og mimikk. Tegn til tale blir en god og viktig metode som muliggjør kommunikasjonen og det å uttrykke seg gjennom bruk av tegn. Ved å bruke tegn skapes et felles språk mellom de ulike språkene som finnes i barnehagen, det hjelper barna gjennom prosessen å lære seg et nytt språk. Samtidig som det hjelper barna å kommunisere og føle seg forstått og inkluderte (Ellofsen, 2023, s. 144).

2.3 Brobygger

Tegn til tale er i denne sammenheng en brobygger ved at barna får mulighet til å få gleden ved å føle seg forstått og inkludert, som fører til et mer positivt og trygt miljø der barna tør å uttrykke seg. På denne måten gir ikke bare tegn til tale en tale og språkutvikling, men det hjelper barna i andre atferdsmønstre som interaksjon og kommunikasjonsvansker. Barna får en større mulighet til å føle seg forstått av andre mennesker, og forstå andre mennesker som hjelper barna med det sosiale. På denne måten bygger tegn til tale en bro mellom flerspråklige barn og deres kommunikasjon (Ellofsen, 2023, s. 146-147).

Begrepet brobygger er noe vi har skapt og konstruert til vår problemstilling. Med begrepet brobygger ser vi på personalets muligheter til å skape god kvalitet i relasjoner med alle barn. Den norske dikteren Tarjei Vesaas (2022) beskriver begrepet brobygger i boka si *Vindane* «Kvart menneske er ei øy, som kjent. Så det må bruer til, uendelege mange bruer» (Mørland, 2022, s. 54 & 60). Det å være åpen og interessert i hva andre kan og ønsker å formidle er et godt utgangspunkt. Dersom en kjenner godt til sin egen kultur er det lettere å bygge en bro (Bergersen, 2017, s. 183). Brobyggere skaper muligheter for fellesskap mellom barna. Det er krevende med slikt brobyggingsarbeid og det fordrer dyktige barnehagelærere som har både evne til å observere, være mentalt til stede, respektere og handle. For å bli en brobygger kan en gå mange veier, men en god brobygger har evne til å møte hvert enkelt barn med verdighet og bygge gode barnefellesskap (Mørland, 2022, s. 60-61).

2.3.1 Personalet som kulturell brobygger

Når vi snakker om kulturell brobygging vil det innebære at en møter den andre så langt en klarer å strekke seg for å få til en god kommunikasjon og felles forståelse (Bergersen, 2017, s. 152). Ved å gi barna trygghet og gode holdninger gjennom ulike kommunikasjonsuttrykk, bidrar det til å skape en felles forståelse og hindre misforståelser i samspill med andre. I rammeplanen (2017) står det at personalet skal «skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 48). Personalet skal gi barna omsorg i barnehagen. Det å gi omsorg kan handle om det å møte flerkulturelle barn og møte utfordringer med å lære seg norsk (Zachrisen, 2020, s. 136). Personalet er språklige forbilder for barna når det gjelder språkmiljøet. En av de viktigste ressursene når det gjelder språkmiljø og språkstimulering er samvær, samtaler og deling av opplevelser (Høigård et al., 2009, s. 8). Et godt språkmiljø består av mange elementer. For å få et godt språkmiljø må personalet se på det kulturelle mangfoldet som en stor ressurs i barnegruppen, og ikke som noe utfordrende (Gjervan, 2006, s. 8). Her kan personalet beskrives som en nøkkelfaktor og brobyggere for at barna kan oppleve lykke i det pedagogisk miljø i barnehagen (Zachrisen, 2020, s. 136).

2.4 Personalets ansvar

For å utvikle gode og sterke læringskulturer i en organisasjon beskriver Filstad (2010) ledelsen som avgjørende. Ledelsen er nøkkelen til hvorvidt barnehagen får det nødvendige

fokuset på læring og kunnskapsutvikling (Filstad, 2010, i Lundestad, 2021, s. 87). I barnehagen er det ulike lederroller som styrer, pedagogisk leder og barnehagelærer. I barnehagen har styreren ansvar for å delegere og utarbeide hva oppgavene i barnehagen skal inneholde. Styreren er avhengig av at alle medarbeidere bidrar til å heve kvaliteten i barnehagen (Børhaug et al, 2011, s. 120). I rammeplanen (2017) står det at den pedagogiske lederen har et ansvar for det pedagogiske arbeidet der barnehageloven og rammeplanen blir oppfylt. Den pedagogiske lederen skal arbeide med planlegging, gjennomføring, dokumentasjon, vurdering og utvikling av det pedagogiske arbeidet man har for en barnegruppe (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16). Barnehagelærer arbeider sammen med pedagogisk leder og deler på det pedagogiske arbeidet. Ledelse er et samarbeid der man løser arbeidsoppgaver sammen. Det er styreren som har ansvar for å igangsette og påvirke personalet (Skogen, 2021, s. 45- 46).

2.5 Tverrfaglig samarbeid

Et tverrfaglig samarbeid handler om ulike yrkesgrupper fra ulike etater som etableres for å tilføre fellesskap og kunnskap i forbindelse med sitt samfunnsoppdrag (Kinge, 2012, s. 33). Et godt tverrfaglig samarbeid handler om å bygge et lag rundt barnet, der kompetansen skal være så nær og aktuelt for barnet som mulig. I rammeplanen (2017) står det at «Styreren skal sikre at barnehagen har innarbeidet rutiner for samarbeid med relevante institusjoner, slik som skolen, helsestasjonen, den pedagogisk-psykologiske tjenesten og barnevernet» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 16).

2.5.1 Statped og PPT

For barnehagen finnes det eksterne ressurser som Statped og PPT. Statped står for statlig pedagogisk tjeneste (Statped, 2022). Statped har blant annet kompetanse på kombinasjonen flerspråklighet og spesialpedagogisk behov, og alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK). Statped har også noe som heter Tegnbanken, det er en ressurs der man kan finne tegn i ulike formater. Ressursen er laget for alle, og barnehagen kan ta i bruk denne. Statped har flere bøker og kurs de gir ut til barnehagene som trenger eller søker om støtte (Statped, 2022). Statped er den viktigste samarbeidspartneren til PPT og er underlagt utdanningsdirektoratet, og er organisert i fire regioner. PPT er forkortet for pedagogisk-psykologisk tjeneste. Den er en viktig samarbeidspartner for barnehagen, og skal ha kompetanse til å hjelpe barnehagen dersom det oppstår særskilte problemer i forbindelse med utvikling og læring. Dersom PPT

mangler kompetanse om utredning av flerspråklige barn med språkvansker, kan de søke andre instanser som Statped om bistand (Karlsen og Gjevikhaug, 2020, s. 53).

3.0 Metode

Metode er en fremgangsmåte eller en teknikk som gir svar på ulike typer forskningsspørsmål der målet er å få fram informasjon om det vi undersøker, og kunnskap om hvordan denne informasjonen kan analyseres. I denne prosessen handler det om å samle inn, analysere og tolke data som vi har fått tilgang til. Formålet med dette er å få innsikt og kunnskap om temaet vi ønsker å sette lys på i vår forskning. Metode kan beskrives som det å følge en vei mot et bestemt mål (Dalland, 2020, s. 53-54).

3.1 Valg av metode

Vår problemstilling er: *Kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn?* For å besvare denne problemstillingen valgte vi å bruke den kvalitative forskningsmetoden intervju. Intervju har som mål om å få innsikt i intervjupersonens forståelse, kunnskap og erfaring om hvordan de arbeider med å møte og inkludere de flerspråklige barna og hvordan de bruker tegn til tale som en brobygger. I et kvalitativt forskningsintervju ønsker forskeren å få innsikt i personens sine erfaringer, meninger og følelser (Larsen, 2017, s. 98). Vi valgte denne metoden fordi intervju i sammenheng med forskning handler om å innhente beskrivelser fra informantens livsverden for å beskrive, tolke og analysere det som blir fortalt (Løkken & Søbstad, 2017, s. 104).

3.1.1 Valg av informanter

Når vi skulle velge informanter var ønsket vårt å få et bredt spekter, der informantene hadde ulikt fokus og kunnskap innenfor vårt tema. Vi endte opp med å intervju tre pedagogisk ledere fra tre ulike barnehager og en spesialpedagog som er fast i en barnehage, men også er innom flere barnehager. På forhånd sjekket vi ut barnehagens årsplan fordi vi ønsket barnehager med ulike fokus. En årsplan er ifølge rammeplanen (2017) «et arbeidsredskap for barnehagepersonalet og dokumentere barnehagens valg og begrunnelser. Årsplanen kan gi informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til myndighetsnivåene, barnehagens samarbeidsparter og andre interesserte» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 37-38). Vi omtaler informantene som PL og SP. Vi kontaktet PL informantene via epost og SP via telefon, her opprettholdt vi kontakten videre (vedlegg 1).

PL1		Flerspråklig barnehage
PL2		Mål i å utvikle tegn til tale
PL3		Flerspråklig og tegn til tale
SP1		Tegn til tale - er i flere barnehager

PL = pedagogisk leder

SP = spesialpedagog

3.1.2 Intervju og intervjuguide

I barnehagen er intervju og samtale en viktig metode der vi kan vise at vi lytter, gir tillit hos den som snakker og samtidig gir kunnskap om et annet menneske. Intervju kan gi en dybde som observasjon ikke kan gi (Løkken & Søbstad, 2017, s. 104). Vi startet med å finne ut av hva vi ville undersøke og bestemte oss for å lage to intervjuguider, for å tilpasse den ene enda mer til spesialpedagogens rolle. Vi har sett på ulike bacheloroppgaver, men det er en bacheloroppgave vi har tatt inspirasjon fra til å skrive intervjuguiden vår (As & Øyen, 2020, s. 50). (Vedlegg 3) er for de pedagogiske lederne, og (vedlegg 4) er for spesialpedagogen. Intervjuguiden er en liste med spørsmål og temaer som vi ønsket å ta opp i intervjuet underveis. Vi leverte bevisst ikke ut spørsmålene på forhånd fordi vi ville ha autentiske svar. Det vil si at vi vil frembringe gyldig og troverdig kunnskap til problemstillingen (Jacobsen, 2022, s. 15).

Vi sendte ut et informasjonsskriv (vedlegg 2) til informantene, slik at de fikk informasjonen om prosjektet og rettighetene deres. På forhånd planla vi og forberedte oss på hvem som skulle bli med på de ulike intervjuene. Vi gikk alle sammen på to av intervjuene, og de to andre intervjuene gikk en og en på. De to av oss som var alene på to av intervjuene har selv hatt ansvaret for transkriberingen og innholdet i etterkant. Når vi møtte opp på intervjuet ga vi ut samtykkeskjema (vedlegg 6), som handlet om å samtykke til å være med og vite om sine rettigheter. Under intervjuet stod det fritt til å endre rekkefølge av spørsmålene og til å stille oppfølgingsspørsmål. Dette gjorde situasjonen fleksibel og her fikk både intervjuer og informanten anledning til å vinkle samtalen ut fra egne perspektiver (Løkken & Søbstad, 2017, s. 108-109).

3.2 Etiske hensyn

Når vi bruker metoden intervju har vi en del etiske hensyn å ta hensyn til (Rienecker et al, 2013, s. 177). Vi lagde først et informasjonsskriv (vedlegg 2) og en intervjuguide (vedlegg 3 og 4) som vi sendte til veileder før godkjenning fra SIKT. (Vedlegg 5) er godkjenning fra SIKT. Intervjuguiden lagde vi med spørsmål som ikke gir ut noen personopplysninger og på denne måten holder vi hele tiden informantene anonyme. Når vi skulle ha intervju tok vi med oss samtykkeskjema (vedlegg 6) som informantene signerte på før intervjuet. I forkant og slutten av intervjuet informerte vi muntlig om at de når som helst kan trekke seg i prosessen (Rienecker et al, 2013, s. 178).

3.3 Validitet og reliabilitet

Når vi samler inn data bør denne dataen tilfredsstillende to krav. Det første kravet er at dataen må være gyldig og relevant som kalles validitet, som handler om å få de resultatene man ønsker for å svare på problemstillingen. Validiteten er avhengig av hvordan vi som forskere har formulert og stilt spørsmålene i intervjuet. Det andre kravet er at dataen må være pålitelig og troverdig som kalles reliabilitet. Det handler om at undersøkelsen må være til å stole på, en måte som vekker tillit. Dette innebærer at vi som forskere må legge frem dataen på en troverdig måte og redegjøre for hvordan vi har samlet inn dataen (Jacobsen, 2022, s. 17).

3.4 Metodekritikk

Først og fremst er ingen forskningsmetode helt feilfri, derfor er det viktig at vi forholder oss kritiske og reflekterende til metoden vi bruker for å innhente data. Gjennom hele oppgaven har vi reflektert over og sett med kritiske øyne når det gjelder hvilken teori vi støtter oss til, og hvilke utbytter vi har fått fra intervjuene. Det vi har tenkt over er om det vi får fra intervjuene er relevante nok, har vi funnet relevante informanter, og er disse pålitelige for vår oppgave og problemstilling? Vi har intervjuet ulike barnehager som gir oss et større innblikk for å kunne besvare vår problemstilling. Dette gjør at vi kan se temaet fra flere sider og belyse forskjellene (Rienecker et al, 2013, s. 175-176).

En av feilkildene i vår oppgave var først og fremst frafall av informanter. Vi kontaktet til sammen 16 pedagogiske ledere og en spesialpedagog. 13 av disse svarte ikke, hadde ikke anledning eller måtte avlyse. I vårt tilfelle tror vi frafallet kan handle om at de har lite tid og kapasitet til å delta på intervjuene. I seg selv er dette ikke en stor feilkilde fordi vi på forhånd

har sjekket ut årsplanen deres og plukket de ut ifra fokusområdet vi var ute etter. Vi fikk til slutt ja fra tre pedagogisk ledere og en spesialpedagog til intervju.

4.0 Presentasjon av funn

I dette kapittelet skal vi presentere de relevante funnene til vår problemstilling: *Kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn?* Vi har valgt å omtale informantene våre som PL og SP. Dette er for å sikre deres anonymitet og få en bedre oversikt.

Informanter	Års erfaring som pedagogisk leder	Tema i barnehage
PL1	1 år	Flerspråklig barnehage
PL2	11 år	Mål i å utvikle tegn til tale
PL3	10 år	Flerspråklig og tegn til tale

PL = pedagogisk leder

Informanter	Års erfaring som spesialpedagog	Tema i barnehage
SP1	20 år	Tegn til tale - er i flere barnehager

SP = spesialpedagog

Vi presenterer funnene våres ved å lage hovedpunkter med utgangspunkt i de viktigste punktene fra intervjuguiden, for å få best mulig oversikt over funnene. Første punkt handler om inkludering som er det viktigste for hvorfor vi valgte dette temaet fordi vil jobbe med inkludering av flerspråklige barn. Neste punkt er brobygger som handler om å bygge en bro for å støtte barna i deres utvikling. Tredje punkt er tegn til tale som skal være brobyggeren for barna. Fjerde punkt handler om kompetanse og holdningene til personalet for å få til alt dette. Femte og siste punkt avslutter med et åpent spørsmål til å utdype eller tilføye mer informasjon.

4.1 Inkludering

4.1.1 Metoder/ressurser for å inkludere flerspråklige barn

Hvilke metoder/ressurser bruker dere for å inkludere flerspråklige barn i barnehagen?

PL1, PL2 og PL3 bruker ASK som en metode og ser på det som viktig for å inkludere flerspråklige barn. PL1 sier videre: *«Vi har fått hjelp til å bruke ASK kort fra en spesialpedagog fra kommunen».*

PL2 sier: *«Vi bruker hovedsakelig ASK som blant annet tegn til bildestøtte».* PL3 forteller videre hvordan de bruker ASK til tegn til tale for å inkludere, og at de bruker flere metoder i hverdagen.

4.1.2 Hva legger du i at alle har rett til å bli sett og hørt?

Er dette noe barnehagen tar på alvor og har fokus på?

Alle informantene svarer tydelig ja med en gang, men har ulike svar på hvordan barnehagen jobber og har fokus på det. PL1 forteller: *«JA! På hvert enkelt avdelingsmøte så prater vi om hvert enkelt barn, om hvordan det ser ut som barna har det i barnehagen og hvordan vi kan spille på deres interesser, men også hva kan vi gjøre for at de skal ha det bedre, med spesielt tanke på kommunikasjon og deres språkutvikling. Vi passer på at hvert enkelt barn blir sett og hørt så godt vi kan».*

PL2 forteller: *«Ja det vil jeg si, alle har jo rett til å bli hørt».*

PL3 forteller: *«Alle har rett til å gi et svar og uttrykke seg på en eller annen måte, gjennom kroppsspråk, lyd, blikk eller tegn».*

SP1 forteller: *«Dette er viktig, og alle barnehager bør ta på alvor, det står i lovverket så vi må jo følge dette».*

PL informantene bruker ASK som en viktig metode for å inkludere flerspråklige barn. PL1 mottar støtte fra spesialpedagog i kommunen for å bruke ASK kort. Alle informantene sier at de tar på alvor at alle barn har rett til å bli sett og hørt. For PL1 blir dette fremhevet gjennom avdelingsmøte der barns trivsel og behov blir diskutert. Dette kan gjøre at det blir en bedre kvalitet i arbeidet på avdelingen.

Hva mener du er en utfordringer/mulighet når du hører dette?

Ut ifra intervjuet fant vi en mulighet der PL1 forteller om å sette av tid på avdelingsmøte til å diskutere dette temaet og forteller videre: *«Vi prøver å gjøre så godt vi kan, for å legge til rette for hvert enkelt barn».*

I intervjuet fant vi også en utfordring der PL2 forteller: *«I en hektisk hverdag er det litt utfordrende å ta hensyn til de flerspråklige barna, på grunn av at de bruker litt tid på å lære seg, og det kan være utfordrerne å bruke den tiden på det de vil og det tar litt mer tid».*

Her ser vi at tid er en mulighet og utfordring i en barnehagehverdag.

4.2 Brobygger

4.2.1 Begrepet brobygger

Hva legger du i begrepet brobygger?

Vi forklarte begrepet brobygger som vi har konstruert i denne oppgaven i forkant av spørsmålet, slik at informantene fikk et innblikk i dette begrepet. Dette gjorde vi i den hensikt av at informantene kunne få en større forståelse og utgangspunkt til å svare på spørsmålet. Funnene viser at alle har ulike vinklinger på hva begrepet innebærer.

PL1 forklarer begrepet brobygger som det å være hjelpsom og legge til rette for at hvert enkelt barn skal kunne lære seg det norske språket. PL2 forklarer begrepet som det å finne en måte for barna å best mulig lære på og bruke det for å styrke språket. PL3 forklarer begrepet: *«Jeg vil si det er noen som binder to ting sammen, en voksen skal knytte en bro mellom voksen-barn og barn-barn».* Videre forteller hen at det også er viktig å jobbe med relasjonen og tilliten, og legge til rette for enkeltindividets behov.

SP1 forklarer begrepet som når et barn trenger ekstra hjelp og støtte til språk, så kan en være brobygger. SP1 forklarer videre: *«Jeg tenker også at det å gi ungene et alternativ til normal tale, så er personalet en brobygger, for da lærer de ungene et språk slik at en kan bli en del av fellesskapet. Jeg er veldig opptatt av at unger ikke bare skal forstå, men skal også ha et redskap til å kunne uttrykke seg selv. Her kan vi voksne være brobyggere for å lære de redskapene, for det er ikke alltid talen er nok».*

4.2.2 Tegn til tale som en god brobygger

Hva tenker du angående metoden tegn til tale som en ressurs for å være en god brobygger for barna?

Under dette spørsmålet er det samstemmighet. Alle informantene sier at det er en veldig god ressurs og forteller videre hva de liker best med dette, og hva de ser på som viktigst. PL1 forklarer det slik: *«Det er en god ressurs. Det som er viktig er at en må ha god kunnskap innen tegn til tale».*

PL2 forklarer at det er viktig at ansatte kan tegnene og lærer de til barna, og forklarer videre: *«Jeg tenker det er veldig bra i kombinasjon med bildestøtte. Flere visuelle hjelpemidler er bra!».*

PL3 forteller: *«Det er en veldig fin metode for flerspråklige barn i alle situasjoner, det er en metode jeg er veldig positiv til».*

SP1 forteller først og fremst at hen brenner for tegn til tale. Videre forteller hen: *«I barnehagen jeg jobber i, jobber jeg med et barn, da tenker jeg på hvordan de kan implementere tegn til tale som en del av barnehagen sin måte å kommunisere på».*

4.3 Tegn til tale

4.3.1 Bruken av tegn til tale i barnehagen

Bruker dere tegn til tale i barnehagen?

Funnene fra dette spørsmålet viser at SP1 jobber blant annet med å få implementert tegn til tale i barnehagen når de jobber med for eksempel, barn med Down syndrom og generelt. SP1 forteller også at hen er inspirert av Karlstad modellen (2023) og bruker metoder fra den. Videre forteller hen om det å være en rollemodell og forklarer det slik: *«Jeg er også overbevisst om at jeg er en rollemodell for de ansatte, og opplever at personalet er interesserte i tegn til tale og sier de lærer av å være i sammen med oss».*

PL1 forteller at de ikke bruker så mye tegn til tale i barnehagen, men de bruker ASK bildekort effektivt i hverdagen. Videre forteller hen: *«Vi bruker effektivt ASK kortene og der er det noen bevegelser, eksempel som spise, drikke, mett, leke».*

I intervjuet forteller PL2 at de bruker tegn til tale i barnehagen og ser verdien av dette.

PL3 forteller at det aktivt blir brukt tegn til tale i barnehagen, men at det kun er de som kan det godt som bruker det aktivt til alle barn. Hen forteller videre at: *«Noen bruker tegn til tale, men er ikke klar over at de kan bruke det for alle barna, eller de flerspråklige barna, men for eksempel, bare bruker det hos barn med Down syndrom»*. PL3 understreker viktigheten av det å bruke tegn til tale aktivt og genuint i alle situasjoner med alle barn.

På hvilke måter og hvor aktivt har dere brukt tegn til tale?

PL1 forteller om ASK bildekortene de bruker med noen bevegelser som hører til. De bruker dette spesielt i situasjoner der barn kan være lei seg, da finner de bildekort for å hjelpe barna å uttrykke seg. PL1 forteller også at: *«Men jeg savner at flere på avdelingen bruker tegn til tale og ønsker at det skal bli en naturlig del av en barnehagehverdag»*.

PL2 forteller at de bruker tegn til tale i hverdagen generelt, som i måltidsituasjoner, ulike samlinger og de bruker en tegnkalendar med nye tegn hver dag i adventstida. Videre under spørsmålet om hvor aktivt de bruker dette forteller PL2 det slikt: *«Vi bruker det så aktivt som mulig i hverdagssituasjonene, ut ifra de forutsetningene, som sakt er det jo litt hektisk»*.

PL3 forteller at de som bruker tegn til tale bruker dette i alle hverdagslige situasjoner, som måltidsituasjoner, overgangssituasjoner og i sanger. PL3 forteller videre at de bruker dagstavle med tegn, ulike kort og henger opp tegn på avdelingen.

SP1 forteller at den erfaringen hen har med tegn til tale for flerspråklige barn, er at flerspråklig barn hen har jobbet med lærer seg det norske språket enklere med hjelp av tegn til tale. Videre forteller SP1 på spørsmålet om hvor aktivt hen bruker tegn til tale: *«Jeg tar først utgangspunkt i hvor barnet er, og så bruker jeg det hele veien. Jeg prøver ikke å gjøre det for komplisert og prøver å tegn støtte enkelte ord. Jeg ser at ungene syntes det er veldig spennende og hvor motiverte de blir til å tilegne seg tegn til tale som en metode»*.

4.3.2 Fullverdig kommunikasjonsvariant/ språk?

Ser du på tegn til tale som en fullverdig kommunikasjonsvariant/språk?

Under dette spørsmålet fikk vi litt mer varierte svar fra informantene. PL2 har et annet syn enn det PL1, PL3 og SP1 har.

PL1, PL3 og SP1 er enig i og ser på tegn til tale som en fullverdig kommunikasjonsvariant/språk og ser viktigheten av dette. PL1 forteller at det er positivt og at det er veldig bra barna kan kommunisere på tvers av språkkompetansen. PL1 sier slik: «Jeg tror at tegn til tale er et språk som barna kan ha til felles og vil gjøre det enklere for å forstå hverandre». PL3 forteller: «Ja virkelig. Det er et felles språk som alle kan inkluderes i uansett bakgrunn og forutsetninger. På denne måten kan alle ha et språk og kommunisere med andre. Det må starte tidlig, som med tidlig innsats der det skal være forebyggende for barna. Jeg tenker det viktigste er å starte tidlig med dette i barnehagen for alle».

PL3 forteller videre at tegn til tale er en viktig metode, fordi det handler om hva barnet har rett til, og at alle barn har rett til en måte å uttrykke seg på og forstå andre. SP1 svarer ja og forteller at tegn til tale gir støtte til tegn. SP1 forteller videre at: «Dette er noe som blir diskutert i språkrådet og er et dilemma, men jeg tenker det er et likeverdig språk i hverdagen».

PL2 skiller seg ut fra svarene til de andre informantene ved at hen svarer slik: «Personlig nei, fordi jeg er ikke sterk nok i det og barna er ikke sterk nok i det. Jeg vil si det bare er en støtte til språket, i kombinasjon med bilder er det et bra virkemiddel».

4.3.3 Tegn til tale for flerspråklige barn

Tenker du at tegn til tale er en metode som kan bli brukt til flerspråklige barn og er dette noe du vil jobbe mer med?

Under dette spørsmålet svarer informantene ja og er veldig positiv til dette, her er det en sammstemmighet. Informantene forteller at de vil ha mer kunnskap og at de vil jobbe videre med dette, noe som er en fellesnevner. Flere nevner at de gjerne vil gå på kurs og jobbe aktivt med dette sammen med kollegaer og barnehagen som en helhet.

PL1 forteller det slik: «Jeg føler det uten tvil mangler kunnskap om det».

PL2 forteller det slik: «Vi prøver så godt vi kan, men har heller ikke gått målrettet inn for at de skal lære tegn. Men jeg vil tro at om vi hadde gjort det hadde de vært sterkere i tegn».

PL3 forteller det slik: «Jeg vil jobbe med dette videre, og det er viktig at hele barnehagen jobber sammen. Jeg vil at det skal være et fellesskap rundt dette, og da er det viktig at alle bidrar og at ledelsen tar ansvar».

SP1 svarer ja absolutt og forteller også om at det er viktig å starte fra småbarnsalderen og forteller det slik: *«Burde også bli brukt mer for småbarn, som støtte før de er trygge på språket sitt».*

4.4 Kompetanse og holdninger

4.4.1 Kompetanse om flerspråklige barn

Føler du at barnehagen har tilstrekkelig med kompetanse om flerspråklige barn?

Informantene har ulike svar om barnehagen har tilstrekkelig med kompetanse om flerspråklige barn.

PL3 forteller: *«Vi har en god kompetanse på flerspråklige barn generelt, siden vi har hatt stor andel av flerspråklige barn i flere år. Vi jobber aktivt med dette gjennom alle hverdagslige situasjoner i barnehagen».*

PL1 forteller: *«Barnehagen har mange flerspråklige barn, men jeg føler ikke det er nok kompetanse om det, men som en pedagogisk leder prøver jeg å motivere de ansatte til å lese artikler og bruke musikk»*

Videre forteller PL2: *«Vi har hatt kurs og bruker det aktivt i hverdagen. Det er ikke alle som gjør det like mye, det handler nok om trygghet på egen kunnskap».*

SP1 forteller at hen opplever at det er barnehagen sitt ansvar og ta imot hjelp og opparbeide seg denne kunnskapen. SP1 forteller videre: *«Har det vært mangel på kompetanse i barnehagen har en satt tid hver uke til å veilede og gi opplæring visst de ønsker det og føler de mangler kompetanse. Barnehagene må også gjøre seg klar over at det finnes ressurser som Statped de kan bruke».*

SP1 gir uttrykk for at det kan være nødvendig å tilføye barnehagen kompetanse om ressurser som Statped, for å kunne møte behovene til flerspråklige barn på best mulig måte.

4.4.2 Holdninger og kunnskap til bruk av tegn til tale for flerspråklige barn

Hvilke holdninger og kunnskap har dere til bruk av tegn til tale for flerspråklige barn?

PL1 forteller at barnehagen aldri har vært på kurs og forteller videre: *«Vi har diskutert med kollegaer at det er nyttig å bruke tegn til tale for flerspråklige barn og at vi har jo gode holdninger til dette».*

PL2 forteller: *«Vi har jo hatt kurs om det, og jeg tror holdningen er bra, tror ingen motsetter seg til dette. Men jeg tror det er mer at vi bruker det som et hjelpemiddel».*

PL3 forteller om de som har gode holdninger og bruker tegn til tale i alle situasjoner, men at noen i barnehagen ikke er med på dette fellesskapet og forteller videre: *«Her er det da viktig at de som har denne gode kunnskapen og holdningen deler dette. Jeg vil også at vi sammen som barnehagen har et fellesskap og jobber med dette sammen».* PL3 forteller også om det å koble kunnskapen om flerspråklige barn og tegn til tale sammen, og sier: *«Men jeg ser at de andre i barnehagen har kunnskapen om flerspråklige barn og tegn til tale hver for seg, men de kobler ikke dette sammen».*

SP1 forteller at flere er positive og forteller videre: *«Men det er litt vanskelig å få det til i hverdagen, men for meg har jeg lykkes og samarbeide med styreren. For å få til et godt samarbeid innen dette temaet er det viktige at ledelsen i barnehagen vil lykkes med dette».*

4.5 Avslutning av intervju

Er det noe du synes er relevant i forhold til det vi har pratet om som du vil tilføye?

I slutten av intervjuet spurte vi informantene om de hadde noe de ville tilføye til intervjuet eller vår oppgave generelt. Her fikk de frihet til å si alt det de tenkte på etter intervjuet, som vi har transkribert ned til det som har vært mest relevant for vår oppgave.

Det er en samstemmighet mellom PL1 og PL3. Begge forteller at tegn til tale burde være en del av utdanningen som barnehagelærer, og at alle skal bruke og kunne dette. De forteller også at det burde vært et kurs eller en fagskole for de som er barne- og ungdomsarbeidere og assistenter. På denne måten får alle som jobber i barnehage kunnskapen de trenger. PL1 forteller i slutten av intervjuet: *«Det burde være sentralt i barnehagen og et ønske er at det skal bli så naturlig å bruke tegn til tale som vi skifter bleier på barna i barnehagen».*

PL3 forteller i slutten av intervjuet: *«Jeg vil først og fremst si at tegn til tale er virkelig noe alle burde bruke og må ha kunnskap til, for generelt alle barn egentlig. Jeg tenker at det*

viktigste er at alle må få i gang en holdning om at tegn til tale er for alle». PL3 nevner at det er viktig å involvere foreldrene i tegnene barna lærer og avslutter intervjuet med å si: «Til slutt vil jeg si at, drømmen hadde vært om alle brukte tegn til tale daglig for alle».

SP1 avslutter intervjuet med å fortelle: «Jeg virkelig brenner for dette og det er kjempespennende. Og det er viktig å huske at det står i barnehageloven så det er en rett alle barna har».

5.0 Drøfting

I dette kapittelet skal vi drøfte teorien opp mot våre hovedfunn for å besvare problemstillingen: *Kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn?* Vi deler drøftingsdelen i underkapitler fra punktene ovenfor som er inkludering, brobygger, tegn til tale, kompetanse og holdninger, der avslutning av intervju fra funnene er implementert i disse underpunktene.

5.1 Inkludering

Barnehagen er en viktig arena for barn å bli inkludert inn i det norske samfunnet. Det handler om å bli en del av det sosiale fellesskapet. Alle kan få delta, alle skal bli hørt og sett, alle skal få muligheten å leke, lære og utvikle seg (Larsen & Slåtten, 2019, s. 113). I rammeplanen (2017) står det at: «Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 10).

I intervjuet stilte vi spørsmålet om hvilke metoder og ressurser informantene bruker for å inkludere flerspråklige barn i barnehagen. Alle informantene sier de bruker ASK som en metode for å inkludere flerspråklige barn. PL1 nevner at hen bruker ASK kort. Vi tenker at ASK kort i seg selv er noe som kan være med på å ekskludere fordi personalet blir avhengig av kortene for å kommunisere. Glemmer eller mister personalet kortene mister barnet en av mulighetene til å kommunisere på. Vår tanke er derfor å bruke tegn til tale samtidig med bildekort, for å få en dobbel effekt av kommunikasjon uten at man blir avhengig av kortene. Dette samsvarer med teorien om at ved hjelp av tegn til tale kommuniserer man med kroppen og vi har alltid tegne med oss (Rognlid & Suhr, 2023, s. 58-59).

Svaret fra SP1 om å implementere tegn til tale som en del av barnehagen sin måte å kommunisere på, tolker vi som at barna blir inkludert. Barnets behov inkluderes for å få en forståelse og det å bli forstått, som er en rett barna har (Barnekonvensjonen, 1989, art 12). Vi tenker at informanten ønsker dermed å få en felles kommunikasjon i barnehagen, gjennom tegn til tale, som støtter og beriker barnet. For flerspråklige barn kan denne kombinasjonen av det verbale og nonverbale språket utfylle hverandre og skape en helhetlig tilnærming. Som følge av dette åpner tegn til tale opp for å bli en del av språkmiljøet, som vi tenker er en viktig faktor for å implementere tegn til tale som en del av barnehagen sin måte å kommunisere på.

PL2 gir uttrykk for at utfordringene hen nevner handler om tiden i barnehagehverdagen. I en barnehage kan det være hektiske dager, der ting tar tid. Vi tolker dette som at PL2 lar tid være en faktor i barnehagehverdagen, og av den grunn kan det bli utfordrende å inkludere flerspråklige barn like mye som de gjerne ønsket at de kunne. Hen forteller at flerspråklige barn gjerne bruker mer tid til å lære, dermed tenker vi det er ekstra viktig å ta seg tid til dette. Flerspråklige barn kan ha gode ferdigheter, men de kan samtidig ha lavere ferdigheter i et annet eller flere av språkene (Karlsen & Gjevika, 2020, s.16). Vi ser videre at tid er en faktor blant flere av informantene. PL1 forteller at de setter av tid på avdelingsmøte til å diskutere hvert enkelt barn. Dette viser til at tid er en mulighet der de jobber aktivt for inkludering av alle barn.

5.2 Brobygger

Brobygger begrepet er noe vi har konstruert selv i denne oppgaven. Informantene har svart ulikt om hva de legger i begrepet brobygger. Vi ser likevel en likhet mellom det informantene sier, og teorien om personalets mulighet til å skape god kvalitet i relasjoner og ta utgangspunkt i inkludering og relasjon (Mørland, 2022, s. 54).

PL1 forklarer begrepet brobygger som å være hjelpsom og legge til rette for at hvert enkelt barn skal kunne lære seg det norske språket. PL2 forteller at hen ser på begrepet som en måte for at barn lærer mest mulig og styrker språket. Her ser vi at PL1 og PL2 fokuserer på språket når de tenker på begrepet brobygger. Vi kan knytte deres tolkninger av begrepet til vår konstruksjon av begrepet, når det gjelder å få en felles forståelse og hindre misforståelser i samspill med andre. Dermed tolker vi at personalet er de språklige forbildene for barna når det gjelder språkmiljøet som står i teorien (Høigård et al, 2009, s. 8).

Vi tolker at SP1 har noe av samme tankegang på begrepet brobygger som vi har konstruert. SP1 forteller sin tolkning av brobygger begrepet som når et barn trenger ekstra hjelp og støtte til språk og inkludering i gruppen. Personalet vil her være en brobygger for at barna kan lære tegn til tale, på bakgrunn av at den verbale kommunikasjonen ikke alltid er nok. Brobygger er med på å skape en relasjon mellom barn-voksne, der både barn og personalet får muligheten til å kommunisere med hverandre og blir hørt og sett. PL3 fremhever tillit og relasjonsbygging og legge til rette for enkelt individets behov. Vi tolker at PL3 fokuserer på grunnmuren for det å være en brobygger. Grunnmuren for oss vil være sentralt for å jobbe videre med tegn til tale som en brobygger. Dette samsvarer med teorien om personalets muligheter til å skape god kvalitet i relasjoner med alle barn (Mørland, 2022, s. 54).

Videre ser vi at alle informantene ser på tegn til tale som en brobygger og er positive til dette. Vi ser på dette som noe veldig positivt for å kunne implementere tegn til tale som en brobygger for flerspråklige barn i barnehagen. Vi ser samlet på alle funnen om brobygger begrepet at vi kan koble alle svarene opp mot våres definisjon. Det vi vil belyse er å bruke tegn til tale som en brobygger i forhold til kommunikasjon, inkludering og relasjon. Dette samsvarer med at tegn til tale ikke bare gir en tale og språkutvikling, men det hjelper barna i andre atferdsmønstre som interaksjon og kommunikasjonsvansker (Ellofsen, 2023, s. 157).

5.3 Tegn til tale

5.3.1 Bruken av tegn til tale i barnehagen

Vi ser at alle informantene bruker tegn til tale til en viss grad og alle ser på tegn til tale som en fin metode for flerspråklige barn. Noen mangler kompetanse som de også nevner selv.

For å bruke tegn til tale daglig i barnehagen er det viktig med god kunnskap, gode holdninger og engasjement. Når det gjelder kunnskapen og innlæringen av tegn til tale ser vi ut ifra svarene til informantene at det noen steder mangler både kunnskap, gode holdninger og engasjement til tegn til tale. PL3 forteller at noen bare bruker det i situasjoner til barn som mottar spesialpedagogisk hjelp. PL3 understreker at hen ønsker tegn til tale skal brukes for alle barn, noe vi selv også ønsker. Vi tolker det som at tegn til tale fortsatt bare blir brukt som et spesialpedagogisk tiltak hos noen. Vi kan tenke oss til ulike grunner til hvorfor de ikke bruker det med alle barna. For det første kan det være at mange ikke har kunnskapen om alle fordelene det gir alle barna. For det andre kan de tro det er mer avansert og er et tiltak, som vil

si at det er mer arbeid å sette i gang. Det er nettopp det vi vil jobbe for, at tegn til tale skal ikke bare være et tiltak, men en del av det allmenpedagogiske tilbudet til alle barn (Sandvik, 2023, s. 47). Når barnehagen har flerspråklige barn som trenger å bruke tegn til tale er det lettere for barnet å samhandle med de andre barna og bli inkludert i gruppen fordi det blir et fellesskap. PL3 forteller at tegn til tale burde starte så tidlig som mulig som tidlig innsats i barnehagen. Dette samsvarer med teorien om at tegn til tale blir forebyggende for barna (Sandvik, 2023, s. 47). Derfor er det viktig med gode holdninger og god kvalitet fra start.

5.3.2 Fullverdig kommunikasjonsvariant/ språk

Svarene fra PL1, PL3 og SP1 viser til at de har en forståelse og kunnskapen om at tegn til tale som en kommunikasjonsvariant/språk samsvarer med teorien om inkludering, likeverd, likestilling, respekt for andre og hverandre (Sandvik, 2023, s. 63). PL3 forteller videre at tegn til tale er en viktig metode fordi det handler om hva barnet har rett til, og at alle barn har rett til en måte å uttrykke seg på og forstå andre. Dette utsagnet samsvarer med FNs barnekonvensjon om at alle barn har rett til å bli hørt og tatt hensyn til (Barnekonvensjonen, 1989, art 12). SP1 nevner å være inspirert av Karlstad modellen (2023) som handler om barns rett til språk og plikten til dem som står rundt (Rognlid & Suhr, 2023, s. 64). Denne modellen burde bli brukt for å inspirere andre videre. Vi ser avslutningsvis at PL1, PL3 og SP1 forteller hvor viktig tegn til tale er på hver sin måte, og ikke minst det å bruke tegn til tale daglig til alle barna som viser til en positiv holdning.

I motsetning til de andre forteller PL2 at hen ikke anser tegn til tale som en kommunikasjonsvariant/språk. Vi tolker det som at det handler om kunnskapen og holdningen til tegn til tale og det å tilegne seg denne kunnskapen. En av grunnene til at barna ikke er sterke nok i det kan være at det ikke er startet med tidligere, som nevnt i oppgaven om tegn til tale som tidlig innsats. En annen faktor er at PL2 og personalet ikke har kunnskapen selv og på denne måten ikke kan se hva barnet faktisk kan, og kan lære seg. Det er naturlig for barn å oppfatte visuell kommunikasjon før talekommunikasjon (Sandvik, 2023, s. 23). Det handler om kroppsspråket og hvordan man bruker det aktivt. Det er sentralt for å uttrykke seg uansett om det er verbalt eller nonverbalt (Berg, 2022, s. 104). Som følge av svarene fra PL2 blir vi litt usikre på hva som ligger i grunn, der vi både ser positive svar og svar som motstrider det hen har svart tidligere. Vi tolker at i PL2 sin situasjon handler det om at ledelsen i barnehagen må ta ansvaret for å sette i gang for å jobbe med temaet. Det samsvarer med teorien om at ledelsen er nøkkelen til hvorvidt barnehagen får det nødvendige fokuset på læring og

kunnskapsutvikling (Filstad, 2010, i Lundestad, 2021, s. 87). Svaret til PL2 skilte seg litt ut fordi det går imot disse rettighetene og pliktene PL3 og SP1 har nevnt. PL3 nevner også at det er viktig å arbeide i fellesskapet rundt temaet, og deretter må personalet ha engasjement og fokus på det i hverdagen.

5.3.3 Negative/kritiske sider

Det er også viktig å belyse «negative/kritiske» sider ved bruk av tegn til tale. Dette er noe vi selv syntes har vært interessant å sjekke ut for å se hva vi finner. SP1 nevner at tegn til tale som en kommunikasjonsvariant/språk blir diskutert i språkrådet og er et dilemma. Vi tenker på dilemmaet om tegn til tale i større grad ikke er bra for barna, eller at det konkurrerer om talen som Torbjørnsen på språkprat.no belyser i sine funn (Torbjørnsen, 2020, 14. februar). Faktoren ligger i hvilken grad man bruker tegn til tale. Det å ikke ha for mange tegn om gangen som overtar talen, men å bruke det jevnt sammen med talen. Noe annet som kan være en utfordring er om det er barn med begrensinger i motorikken eller som har problemer med konsentrasjonen som kan havne litt utenfor dette fellesskapet. For å unngå dette tenker vi det er viktig å bruke enkle tegn eller å hjelpe barnet med å lage tegn, fokusere på kroppsspråket som ansiktsuttrykk og mimikk. Det SP1 forteller om å tegn støtte enkelte ord samsvarer med teorien med at først og fremst skal man tegn støtte de meningsbærende ordene (Sandvik, 2023, s. 41). Det er viktig å ikke starte for komplisert, men bruke de tegnene som er mest illustrerende og påpekende (Sandvik, 2023, s. 12). Vi tolker at grunnen til at enkelte ikke setter i gang eller er kritiske til tegn til tale er fordi de tenker det er mer avansert enn det er. Det stjeler for mye tid fra andre oppgaver som må bli gjort i løpet av barnehagehverdagen. Vi tenker derfor at tegn til tale i utgangspunkt ikke er noe negativt å bruke. Det handler mer om hvordan personalet jobber med tegn til tale, som kan få frem negative og kritiske sider ved feil kunnskap og dårlige holdninger.

5.4 Kompetanse og holdninger

Vi ser i vårt funn at informantene har ulike kompetanse og holdninger når det gjelder flerspråklige barn, inkludering, brobygger og tegn til tale. Vi skal først ta for oss kompetanse og holdninger til flerspråklige barn, inkludering og brobygger. Deretter tar vi for oss kompetanse og holdninger til tegn til tale til slutt.

5.4.1 Kompetanse og holdninger til flerspråklige barn, inkludering og brobygger

Ut ifra funnene ser det ut som informantene har ulik grad av kompetanse og ulike holdninger til flerspråklige barn. PL1 forteller at barnehagen ikke har nok kompetanse, og hen prøver å tilføre personalet kompetanse gjennom å motivere til å bruke musikk og lese artikler. Vi tolker dette som en språklæringsarena, som er viktig for å skape sammenheng mellom språkene. Vi tolker at PL1 legger til rette for ulike språklæringsarenaer og er en god rollemodell (Høigård, 2019, s. 156). For at PL1 skal øke sin kompetanse kan hen gjøre som SP1 forteller om å ta i bruk de ulike ressursene utenfor barnehagen.

Når det gjelder inkludering og at alle barna skal bli tatt på alvor ser vi ut ifra funnene at alle svarer tydelig ja, som viser til en positiv holdning. Det er en rett som står i barnekonvensjonen, SP1 nevner dette selv og at det må tas på alvor. Vi tolker at PL2 motstrider seg til de positive responsene hen nevner tidligere, ettersom hen kommer med påstander om hvorfor det kan være utfordrende å ta hensyn til flerspråklige barn. Vi tenker det er et negativt svar, fordi vi mener det ikke skal være nødvendig at det er utfordring, spesielt på grunn av det er en lov at alle barna skal bli sett og hørt (Barnekonvensjonen, 1989, art 12). Når det gjelder brobyggerbegrepet ser vi ut ifra funnene positive holdninger og vi kan sammenligne deres betegnelse av begrepet brobygger til vår betegnelse. Dermed ser vi en likhet og en ulik grad av kompetanse innen dette temaet.

5.4.2 Kompetanse og holdninger til tegn til tale

Når det gjelder tegn til tale er det viktig at personalet har god kunnskap om tegn til tale. Det er derfor også viktig å ha kunnskapen om språkmiljøet (Zachrisen, 2020, s. 133). Det er viktig å ta det aktivt i bruk og jobbe med å fremme et godt språkmiljø. Personalet er de språklige forbildene for barna (Høigård et al, 2009, s. 8). For å være et godt språklig forbilde er dermed personalets kunnskap og gode holdninger vesentlig. Vi ser på flere av svarene fra informantene at det uten tvil mangler kunnskap og engasjement generelt i barnehagene. Her tenker vi at det handler om lederen og barnehagen generelt. Barnehagen må i sin helhet oppdatere sin kunnskap og se på utvikling rundt dem, dele erfaringer og kunnskap med hverandre. Ledelsen er nøkkelen for nødvendig fokus på kunnskapsutvikling og det kan bli sett på som et teamarbeid der de må løse arbeidsoppgaver sammen (Filstad, 2010, i Lundestad, 2021, s. 87; Skogen, 2021, s. 45- 46). Vi ser blant annet på svarene om tegn til tale for flerspråklige barn der PL2 forteller at de har hatt kurs, hen tror holdningen er bra og forteller at de bruker det mer som et hjelpemiddel. Vi ser en holdning vi tolker som lite engasjert i tegn til tale generelt og ikke bruker sin rolle aktivt som profesjonsutøver. På den

andre siden ser vi at holdningene til PL2 kan handle om at ledelsen ikke jobber aktivt med å løfte frem tegn til tale. SP1 forteller om en erfaring at for å lykkes krever et samarbeid mellom ledelsen og at de vil lykkes med dette. Det er derfor noe som burde starte hos lederen i situasjonen til PL2. Hvis det er ledelsen som føler de mangler kompetanse kan de søke kunnskap og hjelp fra Statped og PPT som vi nevner i teoridelen.

Videre har vi gjort oss noen tolkninger om hvordan kunnskap og holdninger kan økes når det gjelder tegn til tale. For å gjøre tegn til tale mer engasjerende for personalet kan det å la barna medvirke i denne innlæringen være sentralt for engasjementet. Barna og personalet blir deltakende og aktive sammen for å skape dette fellesskapet. Her spesielt ser vi at barna syntes dette er gøy, ifølge det SP1 forteller om at hen ser at barna syntes det er spennende og hvor motiverte de er til å tilegne seg tegn til tale. Dette tenker vi er fordi det blir en kommunikasjonsvariant i for eksempel lek (Sandvik, 2023, s. 61). PL1 og PL3 forteller at tegn til tale burde være en del av utdanningen som barnehagelærer og at det burde vært fagskole eller et kurs for de som er barne- og ungdomsarbeidere og assistenter. Dette er noe vi tenker er veldig viktig og kan virkelig gjøre en forskjell. Det er fordi det må være et fellesskap der alle har den samme kvaliteten i kunnskapen om tegn til tale, og på denne måten er det enklere å samarbeide. Det er grunnen for at vi vil belyse og prøve å være aktive påvirkere.

6.0 Avslutning / konklusjon

I dette forskningsprosjektet har vi jobbet med problemstillingen vår: *Kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn?* I ettertid ser vi at problemstillingen vår kan utvides mer enn det vi har belyst i vår oppgave. Det kunne blitt et større og dypere forskningsprosjekt, fordi det er et så stort, viktig og engasjerende tema. Gjennom våres funn kan vi med sikkerhet si at tegn til tale er veldig viktig for barna og at det er masse positivitet rundt dette. Men vi kan også se at det mangler en del kunnskap og gode holdninger for å få dette til å bli et stort fokus og fellesskap, slik at det blir jevnere kvalitet over det hele. Vi kan konkludere ut ifra funnene våre at hele personalet må være med og gi en innsats når barnehagen skal jobbe med dette i fellesskap.

For flerspråklige barn ser vi på tegn til tale som bindeleddet mellom morsmålet og andrespråket. Dette bindeleddet er altså det vi vil kalle brobyggeren. Gjennom dette bindeleddet til andrespråket er det viktig med en trygg og støttene voksen slik at barnet får med seg mange fordeler på veien mot et fellesskap og felles språk. Summen av alt dette gjør at barna blir inkludert i lek og fellesskap, og dette igjen bidrar til at barnet får en god språkutvikling og danning. I løpet av denne forskningen har vi funnet ut at dette bindeleddet gjør at tegn til tale kan være en brobygger for flerspråklige barn. Vi vil derfor konkludere med til slutt at tegn til tale kan være en brobygger for flerspråklige barn og dette er noe som må fokuseres enda mer på.

7.0 Veien videre

Vi ønsker å trekke frem og synliggjøre viktigheten av vårt tema i både barnehagelærer utdanningen og yrket generelt. Med denne bacheloren ønsker vi å øke kunnskapen og bruken av tegn til tale i barnehagen til alle barn og spesielt flerspråklige barn. Ut ifra våre funn og drøfting får vi bekreftet behovene for dette og våres ønske. Både når det gjelder å øke kunnskap og gode holdninger generelt, men også å implementere dette i utdanningen og ulike lovverk. Det kunne med fordel vært spesifisert med et eget punkt i rammeplanen for å tydeliggjøre dette for barnehager. Vi ønsker det skal bli en naturlig del av utdanningen og trekker frem fagområdet STM101, som inngår i barnehagelærerutdanningen. Innunder dette faget burde nonverbal kommunikasjon som tegn til tale være involvert i stor grad. Vi tenker også at tegn til tale burde være en del av ett fag til barn- og ungdomsarbeider og obligatoriske

kurs for assistenter. På denne måten blir alle barnehager sikret personalet med riktig og god kunnskap om tegn til tale og kvaliteten blir jevnt god i alle barnehager.

Utdanningsdirektoratet, senter for barnehageforskning og studenter kan forske videre på hvorfor tegn til tale ikke er implementert enda i den grad barn behøver, hva skal til for å implementere dette? Kan holdninger og kompetanse være en grunn til dette? Forske på fordeler og eventuelle ulemper med å ha tegn til tale som en del av det allmenpedagogiske tilbudet til alle barn og unge, og videre forske på dette tilknyttet ulike lover og forskrifter.

8.0 Litteraturliste

- As, S, E & Øyen, A, M. (2020). Språkutvikling hos flerspråklige barn. Høgskulen på Vestlandet
- Barnevernkonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barns rettigheter* (20-11-1989). Art 12. Lovdata. https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1999-05-21_30/KAPITTEL_8?fbclid=IwAR3xTR4dmhrEQFxbde-8byLO1elr5bJFTbUkmND4x4akpxrTzUuPXr7H8o#KAPITTEL_8
- Berg, A. (2022). Kap 7: *Kroppslig utfoldelse og språklæring*. Frønes, M, H & Kanstad, M. - (Red). *Barnehagelæreren og barna*. Universitetsforlaget
- Bergersen. A. (2017). *Global forståelse: Barnehagelæreren som kulturell brobygger*. Fagbokforlaget
- Braadland, N. (2023). Kap 8: *Tegn-til-tale i et inkluderingsperspektiv*. Torbjørnsen, B.I., Neteland, R. & Bugge, E. (Red). *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget
- Braadland, N. (2023). Kap 2: *Tegn-til-tale – for alle*. Torbjørnsen, B.I., Neteland, R. & Bugge, E. (Red). *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget
- Børhaug, K, et al. (2011). *Styring, organisering og ledelse i barnehagen*. Fagbokforlaget
- Dalland, O. (2020). *Metode og oppgaveskriving*. (7.utg). Gyldendal
- Dragland, Å. (2016). *Kroppen snakker: ny viten om kroppsspråket vårt*. Flux Forlag
- Eide, H. & Eide, T. (2018). *Kommunikasjon i relasjoner: Personorientering, samhandling, etikk*. (3. utg). Gyldendal akademisk
- Ellofsen, M. (2023). Kap 10: *Tegn som alternativ og komplementær kommunikasjon som arbeidsmetode i en flerspråklig barnehage*. Torbjørnsen, B.I., Neteland, R. & Bugge, E. (Red). *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget
- Gjervan, M. (2006). *Temahefte om språklig og kulturelt mangfold*. Kunnskapsdepartementet. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/kd/red/2006/0107/ddd/pdfv/290_160-temahefte_om_spraklig_og_kulturelt_mangfold.pdf
- Gjervan et al. (2012). *Se mangfold! perspektiver på flerkulturelt mangfold i barnehagen*. Cappelen Damm Akademisk
- Hausstätter, R. (2021). Kap 3: *Tidlig innsats som strategi i barnehagen*. Hvidsten, B, I, B. (Red). *Spesialpedagogikk i barnehagen*. (2. utg). Fagbokforlaget
- Hvidsten, B. I. B (2021). *Spesialpedagogikkens overordnede mål*. Hvidsten, B. I. B (Red). *Spesialpedagogikk i barnehagen: barnet i fokus*. (2. utg). Fagbokforlaget

- Høigård, A. (2019). *Barns språkutvikling: muntlig og skriftlig*. Universitetsforlaget
- Høigård et al. (2009). Temahefte om språkmiljø og språkstimulering i barnehagen. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/temahefte/temahefte-om-sprakmiljo-og-sprakstimulering-i-barnehagen-bokmal-web.pdf>
- Jacobsen, D, I. (2022). *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. (4 utg). Cappelen Damm Akademisk
- Karlsen, E, J & Gjevikhaug, A, C. (2020). *Flerspråklige barn med språkvansker og utviklingsforstyrrelser*. Gyldendal.
- Kinge, E. (2012). *Tverretattlig samarbeid omkring barn: En kilde til styrke og håp?* Gyldendal Akademisk.
- Kunnskapsdepartementet (2017). Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver. Udir.
<https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/rammeplan-for-barnehagen---bokmal-pdf.pdf>
- Larsen, A, K. (2017). *En enklere metode: Veiledning i samfunnsvitenskapelig forskningsmetode*. (2.utg) Fagbokforlaget
- Larsen, A, K & Slåtten, M, V. (2019). *En bok om oppvekst: samfunnsfag for barnehagelærere*. (5. utg) Fagbokforlaget
- Lundestad, M. (2021). Kap 3: *Ledelse av team i barnehagen*. (E, Skogen Red) et al. *Å være leder i barnehagen*. (3. utg). Fagbokforlaget
- Løkken, G. & Søbstad, F. (2017). *Observasjon og intervju i barnehagen*. (4.utg). Universitetsforlaget
- Mørland, B. (2022). Kap 4: *Barnehagelærer- en brobygger mellom alle barna*. Frønes, M, H & Kanstad, M. (Red). *Barnehagelæreren og barna*. Universitetsforlaget
- Rognlid, W. & Suhr G, I. (2023). Kap 3: *Tegn-til-tale- framvekst og praksis i Norge*. Torbjørnsen, B.I., Neteland, R. & Bugge, E. (Red). *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget
- Rienecker et al. (2013). *Den gode oppgaven: Håndbok i oppgaveskriving på universitet og høyskole*. (2.utg). Fagbokforlaget
- Sandvik, K, A. (2023). *Tegn som støtte til tale for alle i barnehagen*. Fagbokforlaget
- Statped. (2022, 08. september). Tegnbanken. Henta 2024 fra
<https://www.statped.no/laringsressurser/horsel/tegnbanken/>

- Stampeløkken, E. (2023). Kap 6: *Bruk av tegn-til-tale som supplerende kommunikasjon ved språkvansker*. Torbjørnsen, B.I., Neteland, R. & Bugge, E. (Red). *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget
- Svendsen, B, A. (2021). *Flerspråklighet: til begeistring og besvær*. Gyldendal
- Skogen, E (Red). (2021). Kap1: *Ledelse i barnehagen*. (E, Skogen Red) et al. *Å være leder i barnehagen*. (3. utg). Fagbokforlaget
- Torbjørnsen, I, B. (2023). Kap 4: *Teikn-til-tale til alle i barnehagen*. Torbjørnsen, B.I., Neteland, R. & Bugge, E. (Red). *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget
- Torbjørnsen, I, B. (2020, 14. februar). Teikn-til-tale skapar tryggleik og inkludering i barnehagen. Språkprat. <https://sprakprat.no/2020/02/14/teikn-til-tale-skapar-tryggleik-og-inkludering-i-barnehagen/>
- Vonen, A, M. (2023). Kap 1: *Teiknspråk, talespråk og teikn-til-tale*. Grensedragninger og møtepunkt. Torbjørnsen, B.I., Neteland, R. & Bugge, E. (Red). *Tegn-til-tale i barnehage og skole*. Universitetsforlaget
- Zachrisen, B. (2020). *Omsorg i en kulturell kontekst: kultursensitiv omsorg i barnehagen*. Universitetsforlaget

9.0 Vedlegg:

Vedlegg 1: Respons fra informantene

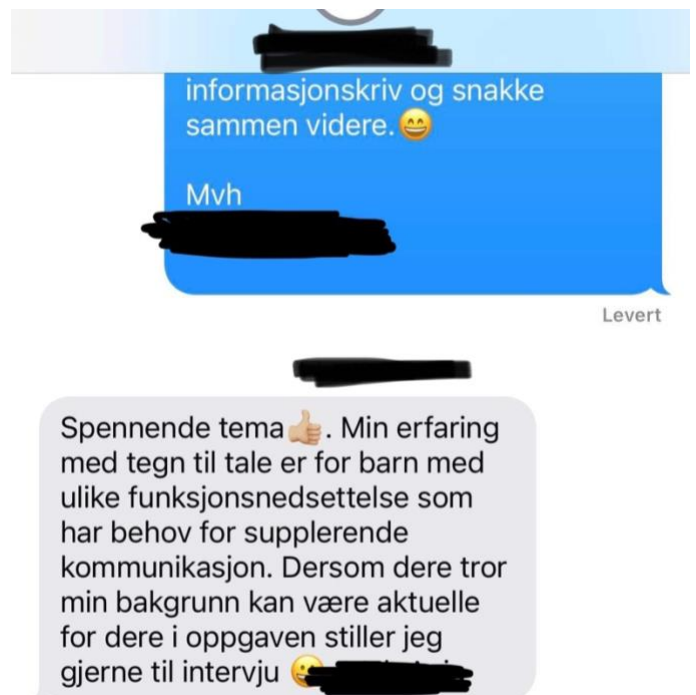
PL1

PL2

PL3

SP1

Vedlegg 2: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet?

«For å bygge en bro trenger du mer en bare ord»

Dette er spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å besvare hvordan tegn til tale kan være en brobygger for flerspråklige barn. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva det å delta vil innebære for deg.

Formål

Formålet med dette er å inkludere flerspråklige barn inn i fellesskapet med metoden tegn til tale. Problemstillingen er «kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barna».

Dette er en bacheloroppgave og opplysningene som innhentes skal kun brukes i denne oppgaven.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Høgskulen på Vestlandet er ansvarlig for prosjektet

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du har blitt spurt om å delta på bakgrunn av at du er en pedagogisk leder i en barnehage.

Hva innebærer det for deg å delta

Vi har laget en intervjuguide som du skal bli kjent med under intervjuet, og det er denne vi holder oss til gjennom hele intervjuet. Vi kommer to personer, en som intervjuer og en som tar referat/notat. For deg som intervjuobjekt innebærer det et intervju på 45 - 60 minutter, hvor en av oss stiller deg spørsmål.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet og du kan når som helst trekke deg uten å oppgi noen grunn. Alle opplysningene om deg vil bli anonymisert.

Ditt personvern - hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet.

- Det er bare oss tre studenter som har tilgang til disse opplysningene.
- Den studenten som tar referat/notat, oppbevarer opplysningene dine og transkriberer dette. Deretter blir det som har blitt transkribert lagt inn i bacheloroppgaven. Referatet/notatet blir bare oppbevart av studenten som har notert det.
- For at ingen uvedkommende får tilgang til opplysningene dine vil dette bli lagret på et dokument på pc- en, dokumentet ha et kodenavn som er låst på en pc.

Høgskulen på Vestlandet kan publisere bacheloren, men alle opplysningene vil være anonyme og ikke kunne gjenkjennes

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet

Prosjekter skal etter planene avsluttes 23 mai 2024. Alle personopplysninger som ikke er publisert i oppgaven vil da bli slettet. Dette innebærer og referatet/notatet fra intervjuet som ikke blir brukt i oppgaven.

Dine rettigheter

- Innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg.
- Å få slettet personopplysninger om deg.
- Sende en klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandling av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke. På oppdrag fra HVL har personverntjenestene ved Sikt – Kunnskapssektorens tjenesteleverandør, vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvis du har spørsmål om intervjuet bare ta kontakt til en av oss på mail:

- Studenter: [REDACTED], [REDACTED] og [REDACTED]
- Prosjektansvarlig: Kjerstin Sjursen, [REDACTED]
- Vårt personvernombud (HVL): Trine Anikken Larsen, Trine.Anikken.Larsen@hvl.no

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
(Veileder)

Student(er)

Vedlegg 3: Intervju guide 1- Pedagogisk ledere

1. Generell informasjon om barnehagen

- Hvilken utdanning har du?
- Når ble du utdannet?
- Hvor lang jobb erfaring har du?
- Hvilke metoder/ressurs bruker dere for å inkludere flerspråklige barn i barnehagen?

2. Hvordan være en god brobygger i forhold til språk og kommunikasjon?

- Hva legger du i ordet brobygger?
- Hva tenker du angående metoden tegn til tale som ressurs for å være en god brobygger for barna?

3. Hva legger du i at alle barn har blir rett til å bli hørt og tatt hensyn til (kilde fra barnekonvensjonen)

- Er dette noe barnehagen tar på alvor og har fokus på?
- Hva mener du er en utfordring/mulighet når du hører dette?

4. Tegn til tale

- Bruker dere tegn til tale i barnehagen.
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
- På hvilke måter har dere brukt tegn til tale i forhold til flerspråklige barn?
- Hvor aktivt bruker dere det i en barnehagehverdag, og på hvilken måte bruker dere det?
- Ser du på tegn til tale som en fullverdig kommunikasjonsvariant/språk?
- Tenker du at tegn til tale er en metode som kan bli brukt til flerspråklige barn/?
 - Er dette noe du vil jobbe mer med?

5. Kompetanse og holdninger

- Føler du at barnehagen har tilstrekkelig med kompetanse om te
- Hvilke holdninger og kunnskap har dere til bruk av tegn til tale for flerspråklige barn?

6. **Er det noe du synes er relevant i forhold til det vi har pratet om som du vil tilføye?**

Vedlegg 4: Intervjuguide 2- Spesialpedagog

1. Generell informasjon

- Hvilken utdanning har du?
- Hvor lenge har du jobbet som det?

2. Hvordan være en god brobygger i forhold til språk og kommunikasjon?

- Hva legger du i ordet brobygger?
- Hva tenker du angående metoden tegn til tale som en ressurs for å være en god brobygger?

3. Tegn til tale

- Hvordan arbeider du med tegn til tale i barnehagen? (Hvorfor)
- Har du brukt tegn til tale i forhold til flerspråklige barn? (evt hvilke andre situasjoner)
- Hvor aktivt bruker du det i en barnehagehverdag, og på hvilken måte bruker dere det?
- Ser du på tegn til tale som en fullverdig kommunikasjonsvariant/språk?
- Tenker du at tegn til tale er en metode som kan bli brukt til flerspråklige barn/? Er dette noe du vil jobbe mer med?

4. Kompetanse og holdninger

- Føler du at barnehagene du har møtt eller arbeidet i har tilstrekkelig med kompetanse om tegn til tale.
- Hvilke holdninger og kunnskap opplever du at barnehagen har til bruk av tegn til tale?
- Hvordan kan barnehagen øke personalets kompetanse på temaene flerspråklige barn og tegn til tale?

5. Avslutning av intervju

- Har du noen du vil tilføye eller legge til av det har pratet om?

Vedlegg 5: Tillatelse fra sikt

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

[REDACTED]

Vurderingstype

Standard

Dato

06.03.2024

Tittel

For å bygge en bro trenger du mer enn bare ord

Behandlingsansvarlig institusjon

Høgskulen på Vestlandet / Fakultet for lærerutdanning, kultur og idrett / Institutt for pedagogikk, religion og samfunnsfag

Prosjektansvarlig

[REDACTED]

Student

[REDACTED]

Prosjektperiode

23.01.2024 - 23.05.2024

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Særlige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Uttrykkelig samtykke (Personvernforordningen art. 9 nr. 2 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 23.05.2024.

Meldeskjema **Kommentar****OM VURDERINGEN**

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

TYPE PERSONOPPLYSNINGER

Prosjektet vil behandle særlige kategorier personopplysninger om filosofisk overbevisning.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.).

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 6: Samtykkeskjema**Samtykkeskjema**

Jeg har mottatt og forstått informasjonen om prosjektet og problemstillingen: kan tegn til tale være en brobygger for flerspråklige barn? Jeg har fått anledning til å stille spørsmål og få mer informasjon i forkant, undervis og etterkant. Jeg samtykker til:

- Å delta i intervju
- Å dele anonymiserte erfaringer, kunnskap og praksisforteller

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles og oppbevares frem til prosjektets slutt

(Intervju deltaker, dato)

(Studenter)
